

حافظ، شمس الدین محمد، - ۷۹۲ ق.

[دیوان]

دیوان خواجه شمس الدین محمد حافظ / خط محمد تقی سرمست؛
تابلوها محمد تجویدی؛ مقدمه حسین نیکنام؛ طرح و تنظیم ابراهیم
هاشمی. - تهران: آسیم، ۱۳۸۴.
د، ۳۳۳ ص. مصور.

ISBN 964-8351-16-3

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

چاپ بیستم.

۱. شعر فارسی - قرن ۸ ق. الف. سرمست، محمد تقی، ۱۳۱۲ - ، خطاط.

ب. تجویدی، محمد، ۱۳۰۳-۱۳۷۳، مینیا توریت. ج. عنوان. د. عنوان.

۸۶۱ / ۳۲

PIR ۵۴۲۴

د ۱۹۸ ح

ذی ۱۳۸۲

ذی ۱۳۸۲

م ۸۲-۱۹۱۱۵

کتابخانه ملی ایران

دیوان حافظ

بر اساس نسخه: محمد قزوینی / قاسم غنی	لیتوگراف: صدیقه نور
خط: محمد تقی سرمست	چاپ: چاپخانه کتیبه
تابلوها: محمد تجویدی	تعداد: ۵۰۰۰ نسخه
مقدمه: حسین نیکنام	ناشر: نشر آسیم
طرح و تنظیم: ابراهیم هاشمی	حق چاپ محفوظ است
امور فنی: علی اصغر هاشمی	شابک ۹۶۴-۸۳۵۱-۱۶-۳
چاپ بیستم: ۱۳۸۹	ISBN 964-8351-16-3

قیمت با جعبه: ۹۵۰۰۰ ریال

قیمت بدون جعبه: ۷۰۰۰۰ ریال

الف پیش گفتار

با استعانت از دگاه باری تعالی منظور اراده خدمتی به فرهنگ کشور و ادای وظیفه ای بر نگزارش است
بزرگان دانشمندان این مردودوم خاصه برگزیده ای عارف و سخن سنج و نقل برائی بی هست چون تاج
شمس الدین حافظ شیرازی مشهور به سان الغیب در صدد برآیدیم با تیر و اختصار سخنانی دیگر به شرح با قبل افزود
و در معرض استفاده علاقه مندان قرار دیم و در اجرای این امر حد اکثر کوشش تحقیق نمودیم که با مطالعه و
مذاکره کامل به نثر نایب قبلی مستحکم به نظریات مختلف استاید نسبت به تغییر و تبدیل بعضی از لغات و کلمات
عناوین عکیده ای از متون اصلاح شده فنی به اتحاد و اتفاق نظر را انتخاب در دیوان منعکس ساختیم ملازم
باین کار کتب فارسی دیوان حافظ را به آخرین کتاب شعر که به دفعات از طرف مؤسسات مطبوعاتی طبع و تجدید
چاپ شده از زمان خود حافظ تا قبل از پیدایش صنعت چاپ با امکانات موجود وقت طبع و تکثیر شده .

استقبال علمی از دیوان حافظ در حدی است که گاهی بی بسیم در خانواده یک دوستی که از سخن بی نصیب
و از سرود خواندن سینه چندان بهره ای ندارد بر جای عشق و علاقه خطوط یک جلد دیوان خود از دست بخش گاشته
است و هرگاه جلد رفت آید و دید باز دیدی تشکیل و محفل انس برپا سازند چون پروانه ای که گرد این شمع
فروزان ادب جمع و با نشاط و افراط خاطرهای را انداخته نایب خود را با تاج و در میان نهاده و مشاور
خود قرار میدهند، برآستی چه مردوداری در بیانات و تفسیر و این سحر بیان انحصاری وی مینمود چه عا
ست که در پوشش محبوب و نهی و منس حل حال ذوق قرار میگیرد . جواب این ستاره باید در اعصاب

وایمان و جنتی دست که در انظار این گوینده و سخنرانی جا میگزینده و جذرای خدائی و غیبی دارد که
با چنین بار خواندن یک عقل از رغبت دیگر خواندن آن ازین نیرو و در حالت بی میلی معمول در تکرار
مکرات بخواننده دست نمیدهد.

فراوان است کتب مذهبی و ادبی و عرفانی و آثار ذوقی در زبان فارسی بصورت نظم که هیچیک
این چنین مورد استقبال عامه قرار نگرفته و حتی باصیت شهرت جهانی به السنه خارجی ترجمه و در اکثر تشریفات
بیگانه طبع و توزیع و با استقبال شایان توجه مواجه گردیده و در کشوره ای ادبی جهانی از شخصیت حیرت
حافظ پیوسته تحلیل و دشوار دانشمندان بزرگ جهان از او یاد میکنند.

در باره شخصیت علمی و ادبی و عرفانی حافظ و زندگی روحی جسمی این چهره درخشان تاریخ در عصر
کیمی و تراوشات فکری فوق العاده و از جانب محققان مجامع ادبی بین المللی سخن بجا میگویند که
شده و نویسنده گان بجز با قلم توانای خود حتی مطلب را آنجا که نایسته است ادا کرده و بر این جهت
نیازی به ادای توضیحات مکرر نیست تنها به روال معمول این قبیل تشریفات بطور اختصار به ذکر تشریفات
از تاریخ زندگی و شرح اسوالات او اکتفا می کنیم.

نامش محمد باشد شهرت شمس الدین در زمره شعری قرن هشتم هجری است بنابر روایات بابل
۷۲۶ با برعه وجود نداشته و بالی ۵۵ سال عمر بابل ۷۹۱ هجری دارفانی را وداع کرده،
پدرش کمال الدین یا دروایی بسا و الدین نام داشته خواهر در محضر اساتیدی چون قوام الدین عبد
با او محمد شمس الدین عبد الله و قوام الدین ابواسحق تحصیل علوم پرداخته بطوریکه در کلیه فنون ادبی و نقل

ن
فنی و حکمت و عرفان اصول مذاهب و تصوف و علوم و معارف زمان خود تجرب یافت و نیز حافظ
قرآن شد و تخلص حافظ را در اشعار خود انتخاب کرد .

حافظ در اواسط عمر ازدواج کرده و ثمره آن دو فرزند یکی بنام شاه نعمان که در سفر هندوستان
بدرود زندگی گفت و دیگری در سنین کودکی در شیراز درگذشت که در اشعار حافظ اشاراتی بر این
دو مصیبت شده و همسر خواج نیز پیش از او درگذشت .

حافظ در وطن خود شیراز سیب جدال زعمای قوم بر حکمرانی از نظر شهرت و موقعیت ممتاز علمی ادبی
که داشت خواه ناخواه بجزگهای سیاسی مناقشات نماند اربابان وقت کشانده میشدند که اینک دربار
آنان از قبل شاه ابوالسنی ، امیر مبارزالدین ، شاه شجاع ، شاه یحیی ، خواج قوام الدین ، شاه
شاه محمود در اشعار اشاراتی کرده و بسیاری از ماهران را بابایی که خاص اشعار است بصراحت
یا بیهامه و اشاره در غزلیاتش منعکس ساخته و در توافیح توضیح تفصیل بشرح و قیام آن مان پرده
از سافرت های حافظ سفری بیزد و دیگر سفر به تقاضای محمود شاه بهی پادشاه دکن هندوستان
بوده که باز رسیدن به جزیره هرمز به جانی از او امر سفر منصرف و برگشت مجامید ، سفر دیگری هم
در زمان شاه منصور به اصفهان داشته که معارف با او امر سفر خواج بوده .

وفات حافظ به سال ۷۹۱ هجری در شیراز رخ داده و تربت او در نزدیکی شهر مدینه
موسوم به بصلتی است که امروز به حافظیه می نامند و زیارتگاه صاحب دلائل اهل حق است .
از مختصر شرح حال حافظ که گذریم مجموعه یوان او را سرشار از اندرز و ارشاد مردم می بینیم ،

درخت آسلی بخش در صفت ابر و باری، در گرفتاریهای زندگی خوشبختی، در محرومیت او
 برخورد با مصائب و مشکلات زندگی رضا و تسلیم و گذشت و انقباض از مصائب بر حسب خود حفظ
 استغای طبع و علو همت و باروری مجدد با دنیای مادیات سرکاری نداشته و بالاخره در مجموع
 روح را از آلودگی بکدورت و حسادت و کینه توزی و مایل به ظاهر سازی و دیکاری پاک میکند
 و با مسادت واقعی یعنی عشق آشنایی سازد. با اینحال باز در مشکلات زندگی و حالت تکلیف
 در امور دنیوی نیات خود را با او در میان نماده و با تعال از دپواشش که گشتی و از راه طریق
 بخوابسیم.

این تفسیر عالی انشای این دیوان مخفیات که گاهی دیگر در اعتلا نام چنین شخصیت
 بزرگوار علمی و ادبی برداشته و امیدوار است خوانندگان و شیفتگان حافظ از غزوات
 فیاض آن بهره مند شوند.

ومن الله التوفیق
 حسین نیکم